

(i) Printed Pages: 7]

Roll No. ....

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code :

0	5	1	7
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	6
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 6th Semester
Examination**

1047

ECONOMICS

(In All Mediums)

Paper : (Indian Economy)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 90

English Medium

Note :- Attempt *nine* questions in all. Question No. 1 is compulsory. Attempt *one* question from each Unit.

1. Attempt any *nine* parts :

- (i) Give importance of agriculture in Indian Economy.
- (ii) What is Intensive Agricultural Area Programme ?
- (iii) What are the main characteristics of Indian Economy ?

- (iv) What are the main problems of industrial development in India ?
- (v) What are the causes of low profitability in public sector ?
- (vi) What is the difference between cottage and small scale industries ?
- (vii) What is Federal Finance ?
- (viii) What are MNCs ?
- (ix) What is Balance of Payment ?
- (x) What is disguised unemployment ?
- (xi) What are the thrust areas of twelfth plan ?
- (xii) What is Consumer Protection ? 9×2=18

Unit-I

2. What are the main objectives of Land Reforms ?

Discuss their implementation in India. 4, 14

3. What is Green Revolution ? Discuss its achievements

and shortcomings ? 4, 14

Unit-II

4. Explain and critically evaluate Industrial Policy of 1991. 18
5. What are the problems faced by small scale industries in India ? Discuss the steps taken by the government to solve them. 9,9

Unit-III

6. What are the main features of Indian's Foreign Trade since Independence ? 18
7. Give main features of Indian Taxation System. What are the main defects of this system ? 8,10

Unit-IV

8. What is Inflation ? What are the causes of Inflation ? Explain the steps taken by the government to control Inflation ? 4,7,7
9. What is the extent of poverty in India ? Discuss the main causes of poverty. 8,10

हिन्दी माध्यम

नोट : कुल नौ प्रश्न कीजिए। प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य है। प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न कीजिए।

1. कोई नौ भाग कीजिए :

(i) भारतीय अर्थव्यवस्था में कृषि का महत्त्व बताइए।

(ii) सघन कृषि क्षेत्र प्रोग्राम क्या है ?

(iii) भारतीय अर्थव्यवस्था की मुख्य विशेषताएँ क्या हैं ?

(iv) भारत में औद्योगिक विकास की प्रमुख समस्याएँ क्या हैं ?

(v) सार्वजनिक क्षेत्र में न्यून लाभदायकता के क्या कारण हैं ?

(vi) लघु तथा बृहत् पैमाने के उद्योगों में क्या अन्तर है ?

(vii) संघीय वित्त क्या है ?

(viii) MNCs क्या हैं ?

(ix) भुगतान संतुलन क्या है ?

(x) पृच्छन्न बेरोजगारी क्या है ?

(xi) बारहवीं योजना के दबाव क्षेत्र क्या हैं ?

(xii) उपभोक्ता संरक्षण क्या है ?

9×2=18

इकाई-I

2. भूमि-सुधार के प्रमुख उद्देश्य क्या हैं ? भारत में इनके कार्यान्वयन का वर्णन कीजिए।

4,14

3. हरित क्रांति क्या है ? इसकी उपलब्धियाँ तथा कमियाँ बताइए।

4,14

इकाई-II

4. औद्योगिक नीति, 1991 का आलोचनात्मक मूल्यांकन करके वर्णन कीजिए। 18
5. भारत में लघु उद्योगों की क्या समस्याएँ हैं ? इन्हें हल करने के लिए सरकार ने क्या कदम उठाये हैं ? 9,9

इकाई-III

6. स्वतंत्रता के बाद भारतीय विदेशी व्यापार की प्रमुख विशेषताएँ क्या हैं ? 18
7. भारतीय कराधान प्रणाली की मुख्य विशेषताएँ बताइए। इस प्रणाली की मुख्य कमियाँ क्या हैं ? 8,10

इकाई-IV

8. मुद्रास्फीति क्या है ? इसके क्या कारण हैं ? मुद्रास्फीति के नियंत्रण के लिए सरकार के द्वारा उठाये गए कदमों का वर्णन कीजिए। 4,7,7
9. भारत में गरीबी की सीमा क्या है ? गरीबी के प्रमुख कारण बताइए। 8,10

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ

ਨੋਟ : ਕੁੱਲ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ । ਹਰ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ।

1. ਕੋਈ ਨੌਂ ਭਾਗ ਕਰੋ :-

- (1) ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦੱਸੋ ।
- (2) ਸੰਘਣੀ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀ ਹੈ ?
- (3) ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?
- (4) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕੀ ਹਨ?
- (5) ਸਰਵਜਨਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਲਾਭਦਾਇਕਤਾ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ?
- (6) ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ?
- (7) ਸੰਘੀ ਵਿੱਤ ਕੀ ਹੈ ?
- (8) MNCs ਕੀ ਹਨ ?
- (9) ਭੁਗਤਾਨ ਸੰਤੁਲਨ ਕੀ ਹੈ ?
- (10) ਛੁਪੀ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਕੀ ਹੈ ?
- (11) ਬਾਰਹਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਦਬਾਅ ਖੇਤਰ ਕੀ ਹਨ ?
- (12) ਖਪਤਕਾਰ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕੀ ਹੈ ?

9×2=18

ਇਕਾਈ-I

2. ਭੂਮੀ-ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹਨ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 4,14
3. ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮੀਆਂ ਦੱਸੋ । 4,14

ਇਕਾਈ-II

4. ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ, 1991 ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕਰਕੇ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 18
5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ? 9,9

ਇਕਾਈ-III

6. ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ? 18
7. ਭਾਰਤੀ ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ । ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕਮੀਆਂ ਕੀ ਹਨ ? 8,10

ਇਕਾਈ-IV

8. ਮੁਦਰਾ ਸਫੀਤੀ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ? ਮੁਦਰਾ ਸਫੀਤੀ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 4,7,7
9. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਕੀ ਹੈ ? ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ । 8,10